„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
За Србију (у сребру).
за годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 174. У Новоме Саду у недељу 15. (27.) новембра 1881. ГОДИНА XVI.

НА ПРАГУ САБОРСКОГ САСТАНКА.

У дан, кад овај број листа излази, састаје се и отвара се српски народно-црквени сабор у Карловцима.

Ми смо толико о избору и задатку тога сабора писали, да нам није нужно, сад на прагу састанка његовог то понављати.

Народ је изабрао таки сабор, да смо уверени, да ће он задатак свој по народној жељи, и потреби, и по народном праву испунити.

Но дужност нам је на сваком кораку одбијати нападаје на народ и народну странку, који долазе од они, који навлачећи на се образину пријатељства народу, и његовој народно-црквеној автономији, оцрњују оне Србе, који су се од толико година дана показали као највећи пријатељи народа и његове народно-црквене автономије.

Ту је улогу и на прагу саборског састанка узео на себе онај будапештански лист на немачком језику, који је у последње време истина противу наше народно-црквене реакције писао, али непрестано и против народне странке пише.

„П. Лојд“ у најновијем броју свом од 11. (23.) нов. изиђе са уводним првим чланком.

Он наводи, да сад има довољно градива за оцену резултата избора, и како не може порећи, да је огромна већина избора по жељи народне странке испала, он хоће да тој већинидруги карактер, значај даде, него што га они у ствари има.

Не може му се, да увиди и призна, да је ово чисто народно-црквена ствар српска, да српски народ жели и тражи народно-црквену автономију за свој самостални и слободни развитак на просветном пољу, да он само према тим обзирима бира посланике за народно-црквени сабор, него представља да је покрет у српском народу увек био народан, да је тај народни покрет особито од босанско-херцеговачког устанка и догађаја на балканскои полуотоку знатно се ојачао, и да је, како источна црква са суштином народности у тесној свези стоји, народни покрет на политичном пољу превешен и на цркву и њену управу.

Тоће толико рећи, као да Срби, особито они од народне странке теже, да народно-црквену автономнју, и односно органе њене употребе на политичне цели.

Но и ако дух слободоумности, који Србе на политичном пољу покреће, у природној свези стоји са дугом слободоумности на народно-црквеном пољу, то из тога још но сљедује, да Срби народно-црквену автономију сматрају за средство народносне политике, и да је по овој удешавају. То сведочи и та околност, што има живаља српски, који у политичној борби и неучествују или не са опозицијоног гледишта, на народно-црквеном пољу пак стоје у реду поборника за народно-црквену автономију у слободоумном правцу.

Писац „П. Лојда“ броји међу „деструктивне“ — кваре̂ће — живље оне, који сањају о „фантастичној“ будућој „јужној Славији“, и који као предујам на тај будући створ желе бар народно земљиште са особеном управом; даље социјално-комунистичне живље, за које каже, да се не интересују ни за државу, ни за цркву, ни за друштво, и за своју властиту народност; и напоследку трећи живаљ: клирикалце, „који под образином пуноверне црквености и огрталу лојалности на подровање и одстранење законите црквене автономије иду“.

„П. Лојду“ све су то разоравајући живљи, а постојећи смишљени, умерени, и одиста добромишљени живљи редко успевају према покретљивом агитаторству.

„П. Лојд“ завршује опет са жељом а и надом образовања „средње“ странке, од које на овом народно-црквеном сабору и сам не налази трага.

Ми не увиђамо: какве средине има између народно-црквене автономија, коју заступа народна странка, и реакције противу те народно-црквене автономије? Та народна странка претрпила је особито 1875. млоге октројке у самом саб. устројству, па још јој се пребацује ексетремност.

Већину и то огромну народне странке на сабору ни су начинила „два-три агитатора“ него свест народна, и ми се уздамо,да ће жеља тога народа чрез ту већину сабора изражена бити уважена . . .

Политички преглед.

Финансијски одбор угарског сабора довршио је у својој седници од 11. о. м. претрес законског предлога о грађењу **кикиндско-бечкеречке железнице**, те га по владину нацрту усвојио. Сутра дан поднео га је одборски извештач Лад. Сеђењи, сабору, и овај га је за сутра, у понедељак ставио на дневни ред.

Још никад није тисина влада опако отворено признала, да државни морал у ње стоји на врло ниском ступњу, као у седници **финансијског одбора уг. земаљског сабора** од 10. о. м. Претресајући државни прорачун, одбор 'је тог дана дошао до поште „диспозицијоног фонда“. Опозиција изјави, да тисиној влади не може тог фонда одобрити, јер она га употребљује на страначке цељи, а на то се не би смело ни пребијене паре из државне благајнице употребити. На то се подиже свемоћни Тиса, те стаде разлагати, да је тешко доказати, где престаје земаљски интерес, а почиње партајска цељ. Још је он додао, да на ту цељ није издао ни новчића, од како је он на влади, што је да богме општи смех изазвало, а многи у себи можда помислио: лажем ти, боже, лажем. Дакле Тиса тако рећи идентификује партајску цељ са земаљским интересом. Леп морал! То је нова теорија, која до сад за цело ни једном учитељу државних знаности није на памет пала. Дакле држава, под којом се разумева скуп људи, породица, племена народа, организованих у целину зарад обране свог бића и својих интереса, — она је ту, да служи страначким цељима извесног броја људи, који не морају (као што је случај са тисином владом) представљати ни већину становништва и који не морају ни вољом те већине доћи на владу, него често долазе упливом и утицајем страних чинилаца. Тиса је за иста државне знаности обогатио једном новом теоријом. — У истој седници излио је мађарски шовинизам своју срџбу на хенцијев споменик, што стоји по сред града Будима. Крајњи левичар, К. Етвеш, искао је, да се тај споменик уклони с места, на ком стоји. Одговорено му је, да после грађанског рата морају грађани један другог штедити и не вређати му осећаје, па као што Мађари иште, да заједничка војска пази споменике домобранских војника и њихових дела, тако исто заједничка војска може искати, да Мађари не дирају у њене споменике. У одбору је на том прошло, но сокачки букачи за цело се не ће тим задовољити, него ће и даље наставити агитацију тога ради, да се хенцијев споменик уклони из будимскога града.

У понедељак је у Сибињу отворена главна скупштина **саског народног университета.** Одмах у првој седници показло се, да се комес саске земље, који је дегрздован до обичног жупана, Вехтер, налази у опреци са народним представништвом, а тим и са самим саским народом. Жупан Вехтер, сазивајући скупштину, обележио је у позивници у једно и делокруг њен, — као да народни представници не знају, докле им делокруг допире. Народни представник Оберт устао је одмах у првој седници, да осуди жупанов поступак велећи, да он није позван, нити има права, да народним представницима попује о делокругу скупштинском, као ђачићима каквим; скупштинари знају, рече, шта им је слободно, шта није. Жупан одузе говорнику реч, изјавивши, да ником не допушта, да му прописује, како ће састављати позив; у осталом, рече, није он хтео тиме никога да вређа. Леп изговор, али не вреди много, јер из његова позива вири туђ прст и — најблаже да се изразимо — сумњичење саских народних представника, сумњичење, као да лако може бити, да они — хотимице или нехотице, то не мења ствар — могу премашити свој делокруг. Кад владини органи већ a priori излазе народностима с неповерењем на сусрет, — од куд онда ту може бити узајамног поверења и задовољства? Владајућа политика према немађарским народностима у Угарској дотерала је већ до крајњег незадовољства.

Бечка безуказна канцеларија добро је затворила поштанске и телеграфске друмове, те из **Боке Которске** не могу ни којим путем да продру вести о тамошњем устанку. Крај свег тог не да се спорити, да се бечлије нису нашле у запари. Истина, из Боке нема непосредних вести, али по спреми с противне стране види се, да устанак букти и да мора бити, да се све даље шири. К оној војсци, што се већ налази на попришту устанка, одлази из Беча 3. пешачка бригада (пешачке пуковније 58. и 63. и 3. ловачки батаљон) од 2. пешачке дивизије, која је до сад стојала под заповедништвом ђен. Јовановића. Даље је управа лојдовог паробродског друштва из Трста позвана, нека држи у приправности два пароброда за превоз, од којих у сваки може 1000 момака стати. Најпосле држано је 11. о. м. у заједничком ратноме министарству у Бечу под председништвом начеоника ђенералног штаба, Бека, ратно веће, на ком је био начеоник поморског одсека из ратног министарства и поморски заповедник, подадмирао Бек, и два маринска капетана, Пинтер и Ланг. Ту је закључено, да се у Боку пошље једна швадра бродова. Видећемо, шта ће даље бити.

Међу мухамедовским становништвом у **Босни и Херцеговини** расте сваким даном све већма незадовољство, што Аустро-Угарска уваћа онде обранбену дужност. Многи мухамедовци хоће отуда да се селе, а који су приморани да остану, ти се обраћају султану, као суврену тих земаља, тужећи се на Аустро-угарску управу и на то, што се окупаторка спрема, да окупацију претвори у анексију, а највише на то, што уводи обранбену дужност, те га моле, да их узме у заштиту. До сад су отправљене две таке петиције са многим потписима у Цариград. Због тог, а још више зарад очувања свог сувренског права у поседнутим земљама, Порта се решила, као што је познато, да сондира велике силе, те да им пошље ноту о тој ствари. Међу тим, како она мисли о уваћању обранбене дужности у Босни и Херцеговини, то је изнео њен полузванични орган „Вакит“ у једном, врло оштро написаном чланку. Берлински уговор — тако аргументише турски лист — уступио је Аустрији само привремену окупацију у Босни и Херцеговини, али њини становници остали су у правном погледу турски поданици, те по закону не могу никад бити у аустријску војску уврштени. По што Порта тај намишљај сматра за нарушај међународног права, то је султан наредио, да Порта предузме нужне мере, како да се том нарушају на пут стане. Тако турско полузванично гласило. Бечки официјозуси, који су у последње време опет почели сањати о добрим односајима међу Аустро-Угарском и Турском, требали „вакитове“ речи добро да проуче.

Кнежевина **Бугарска** има у овај мах две неприлике и невоље, једну домаћу, другу међународне природе. Прво је министарска криза, која се потеже, има већ више недеља. Као што из Сретца јављају, сад ће се и она већ једном да реши. Министар спољашњих послова, Вулковић, даће оставку, јер од неко доба, веле, он тако тешко општи с кнезом и јевропским заступницима, да ни како не може и даље остати на своме месту, за које се пре свега поверење иште. Место дра Јиречка, који је на допусту, доћи ће за министра просвете бивши министар-председник Бурмов. Види се, да кнез Александар и доглавник му, пуковник Ремлинген, траже само људе, који по њиховој вољи окрећу кабаницу. То је домаћа невоља. Међународна неприлика јесу подунавски градови. Познато је, да се Порта више пута тужила потписницима берлинског уговора на Бугарску, што она не само не руши подунавске градове, као што чл. 11. берлинског уговора наређује, него их још утврђује и оружа. Како „Сенцемска Газета“ дознаје, јевропске силе воде сад живо преговоре о тој ствари, те особито Немачка и Аустро-Угарска наваљују, да Бугарска учини, што јој берлински уговор налаже. Овој другој особито је стало до тога, да што пре нестане бугарских градова с дунавске обале, јер се боји, да они могу кад тад сметати пловидби по Дунаву. Она се герира, као да већ има деримитиван глас у комисији подунавских држава, али ту је још — Румунска.

Међу **Грчком и Турском** изродила се из небуха једна заћевица. У турској земљи има неколико поштанских звања грчких. Турске власти заједале су иста и кињиле, кад су год могле и како су год знале. За то Грчка заиште, да Порта с њом поступа, што се поште тиче, као с најповлашћенијим народом, и грчки заступник у Цариграду, Кондуријот, предао је 9. о. м. султановој влади ноту, у којој тај захтев ставља и разловима поткрепљује. Место сваког одговора на то, Порта изда заповест нека се грчка поштанска звања у Цариграду и Јањини затворе и то би 10. о. м. уз војничку асистенцију учињено. Шта ће Грчка тога ради даље чинити, то се не зна, али није вероватно, да ће у јевропских сила призвати дипломатску помоћ, јер оне тешко да би вољне биле, посредовати, по што је ствар чисто грчко-турског одношаја. Не ће дакле друго остати, него да се ствар сама собом и временом заглади.

Како париски „Франс“ јавља, Гамбета ће ово дана разаслати по страним дворовима **окружницу о француској спољашњој политици.** У првој окружници, што ју је разаслао, како је узео државну крму у своје руке, јавио је само за промену и то, да је он саставио нову владу. У овој другој окружници хоће он пак да разјасни спољашњу политику свога кабинета, особито што се тиче туниског питања. Познато је, да је туниски поход и француски протекторат нада Тунисом не само створио многе незадовољнике у самој земљи Француској, него пробудио и завист у неких сила. Туниски је поход непосредан повод обрту у талијанској спољашњој политици; туниски је поход између осталога много допринео паду Жилферијева кабинета. По париским навештајима дакле Гамбета ће окупацију преко мере продужити али да ће у Тунису узети потпуно у заштиту не само француске, него и опште јевропске интересе и да ће бдити, да се уговор од Барда (уговор од 30. априла о. г. подвезан међу туниским бегом и француском владом) тачно испуњава. Гамбета је 10. о. м. био у седници коморског одбора, коме је поверено, да претресе накнадне кредите, што их је још пређашња влада заискала за туниски поход. Он се да богме заузео за тај кредит, али признао је, да је Феријев кабинет у тој ствари ишао до крајње законите границе, преко које се није могло даље, тако далеко ишао, да би се он тешко усудио, да тако далеко иде. Што се тиче својих планова у погледу Туниса, Гамбета је ту био „до грла закопчани диломат“ и позивао се само на коморин закључак од 29. октобра, који гласи, да уговор од Барда треба у свој целини његовој одржати и лојално извршити.

Из **Италије** не стижу најбољи гласи. Говорило се, да је депретисов кабинет за то препоручивао краљу Умберту, да иде у Беч, не би ли свој положај у парламенту утврдио и појачао. Ако је збиља то била цељ краљева пута, онда је она промашена. Страначке прилике у талијанској комори и сад су перемећене, као и од пре што су биле, шта више, може се рећи, да је сад наступило горе стање, но што је од пре било, да су те прилике у право — побркане. Последица бечког „ходочашћа.“ Политички, покрајински и лични интереси непрестано се тару и гложе један с другим, па и кад би нешто пошло од руке, да се обичним фузијама створи већина, ту би одмах срушили незадовољени и незадовољиви интереси. Кад у Риму већ почињу јавно грдити и исмевати „il colonello austriaco“ (намесника аустријског), тј. краља Умберта, онда се може мислити, докле је дошло. Бечки пут није ништ, ама баш ништ изменио у унутрашњим приликама талијанским. Стара страначка борба, стара непостојаност у политичким приликама, све старо, као што је било и пре 15. октобра. Трубило се, да је пут краља Умберта у Беч популаран у Италији, особито су бечка иештанска гласила била широких груди, трубећи то. Из горњег приказа види се, колико је популаран.

У **Скотској** се диже нов црквено-политички покрет. Ђенерални конвенат дисентарске цркве донео је одлуку, која вели, да је државна црква тако богата, свемоћна и агресивна постала, да је већ крајње време, да се одели црква од државе, те тако одржи верозаконска равноправност. Ни је то првина, да скотски Дисентери покрећу ту ствар, али је још никад нису тако практички схватили и тако одлучно истицали, као сад што су. Ту ће одлуку на име прихватити многи скотски народни заступници, те је у облику предлога изнети пред инглески парламенат. Гледстон и Хертинктон изјавили су, да би они волели, да се одели црква од државе, само ако скотски народ сам покрене ту ствар. По томе ће се дакле жеља дисентера испунити.

Реформа управе у Русији.

Под тим насловом доноси стара „Преса“ допис из Петрограда, кога овде делимично саопштавамо:

„Најновијим ре изијоним управним комисијама дано је право да могу „стручњаке“ позвати и ове

ће од тог права тим већу употребу морати правити, што се за таку мисију изискује опширна знања не само о појединостима управе, него и о специјалним одношајима у варошима, провинцијама а шта више и о животним условима варошана и сељака, а то се код појединих особа, а још мање код позивних званичника предпоставити не може. Да послове те комисије успеха имали буду и да учине утиска, мора се и овде нешто брже радити. Шта ваља да комисија изради, то је већ у указу означено: да изради закон о реорганизацији установа у окрузима и гувернијама, даље у варошкој, сељачкој и пољопривредној управи на основу пројекта земства и власти, а и на основу предлога варошких и сељачких управних и владиних органа. Циљ која треба да се постигне, означена је у мотивовању успоставе те комисије: да се смање поједине установе, да се појачају локалне власти, да се уклоне журни формалитети, да се успостави жива веза између администрације и конзуларне управе.

У стању сам по извешћу једне особе, која познаје интенције највиших кругова, да вам поближе што јавим о тим циљима: када су сенаторске ревизије у гувернијама обављене и извештаји поднети били, учини се грофу Игњатијеву да је нужно, да се зло избегне, те да се у првој линији већа децентрализација управе произведе и да се земствима мера самосталности даде и да им се шире учешће у управи придода. Кад се предлог учинио у министарском одбору, где су позвали и чланове државног савета и три сенатора, који су у провинцији истраге водили, као и неке више званичнике из министарства унутрашњих послова, истакне се програм, који ће служити као основ за саветовање. Пре свега је био комплицирани управни механизам на реду, да га комисија измене са простим апаратом; сви прописи, који отештавају ону на папиру постојећу автономију земства и варошких управа, отклоњени су и велики део управних послова пренет је на те корпорације. Најбитнија промена пак биће у сељачком земаљском поседу. Познато је, да је то посед општински, и да терети леже на општинама. Слободна својина не постоји и из тога произађоше тако многе социјалне штете, да су сенатори, који ревизију водише, нарочито гроф Игњатијев, били тог назора, да се економско и социјално стање земље може и мора поправити стварањем слободне, али нераздељиве поседне својине. С тога, ваља велика сељачка добра раставити из општинске својине, а пошто би тиме наравно само један део досадањих учесника на поседу до слободног поседа у општини дошао, то би се остатак намирио из необрађених круновина и тако добио слободан посед земље. Та идеја реформе од таког је изванредног замашаја, да скоро допире до укинућа мужика. Створила би се сељачка установа, онака каква је некад у Аустрији постојала пре уваћања слободне поделе поседа. Посед и наследно право нераздељивих сељачких добара везало би се извесним правилима; поседник би био дужан, да се достојно побрине за своју млађу браћу и сестре као и за своју децу, да кћери изудаје, да млађе људе начини самосталним изучавањем каквог заната по њиховој способности, и тиме би се створио с једне стране слободни сељачки сталеж, с друге стране пак занатлијски средњи сталеж. Да се тај велики задатак без борбе неће решити, то се само по себи разуме. Он изискује ванредна труда и многих обзира, који ће спојени бити са чврстом конзеквенцијом.

У погледу на земства постоји намера, да се створи облик, којим би та заступништва директно спојена била са владом. Испрва би то тако учињено, да буде министру унутрашњих послова (јер очевидно се ту круна неће да увлачи) дозвољено, кад за добро нађе, да заступнике земства позове у Петроград и да се њима саветује. То би била не само једна врста земаљског сабора, него и једна надовеза на неку стару руску установу, која је постојала за време цара Петра великог. Нада се, да ће се из тих земаљских сабора моћи ваљане управне снаге привући, јер и сад се већ тешкоћа опажа, да се једино из званичних кругова не може покрити потреба државника. Нека је овде напомењено, да баш финансијско оделење пати од велике оскудице у снагама. Вунге, један од најпоштенијих и најваљанијих министара финансије, већ је врло остарио и жели, да се стави у мир. Али јавно мњење не уме ни једног да именује, коме би се то тешко звање могло поверити. У осталим струкама такође не стоји боље.

Из почетка су то само наде, којима се деловање комисије гледа, али те су наде пуне поверења и признаје се, да је гроф Игњатијев, коме се има да захвали постанак те идеје о реформи, заиста заслуге стекао. А не да се порећи, да се и енергично корачање на путу реформама иште.

ДОПИСИ.

Осек, 9. новембра. (Програм реакције.) Под овим насловом обавреће се само на онај програм, што га дадоше у Даљу при последњем избору посланика за српски црквени народни сабор наши овдашњи ултра-клирикалци г. Лавар Поповић парох осечки и дете осечко Милан Атанасијевић.

Г. поп Лава рече у главноме, да је он приврженик оне партије, која је пошла да начини ред у нашој цркви, и народ наш, који се одвратио од цркве, да га овој приљуби, — и којој странци стоји на челу садашњи администратор патријаршије.

Када би ово била права циљ г. попу Лави или још боље његовој странци, то би доиста било похвале вредно; и тада би могао казати, да ми сви имамо само једну општу корист, пред очима, и да овој тежимо, но само у путевима, којима сваки од нас иде, да се равилазимо.

Но и сувише познати правац попа Лавин не допушта нам, да верујемо ономе, што он рече. А у томе нас утврђује прошлост г. попа Лаве. Нека кажу дела из те његове прошлости, је ли тако.

Иза одласка блажене успомене проте Атанасије Поповића у Карловце, остаде парохија осечка удовом. Тада владаше у нашој општини људи, који негледаше ни мало на знање и смерност, него само на спољашњи украс човека. Таковима није било стало до тога, да добију за пароха човека од знања и способности за тај чин, него који су ишли само за тим, да добију свештеника лепа и човека од света (Weltmann.)

Њима не бијаше по вољи покојни прота Атанасије Поповић, који бијаше човек кротке и врло благе ћуди, врло пријежан и вредан у својој служби, а у црквеному појању редак вештак, такова свештеника, какова Осек до њега није никада имао нити ће га скоро имати, присилише осечки пијачари, да је он, видив с киме посла има, отишао из Осека за проту у Карловце, где је као српски добротвор преминуо.

Између силних компетената на то упражњено место пароха, изабраше Осечани нашега попа Лаву. Али у њему и добише пароха каквог су баш тражили.

Рад попа Лавин од како је овде, може се посматрати у три правца: у школи, у цркви и на политичком пољу.

Као директор српске школе развио је он за све дојакошње време толику делателност, да сваке године бројимо у нашој школи све мање и мање ђака; и да небијаше још људи у школскому одбору, који су се за српску школу заузимали, по нашему поп Лави давно би се јадна школа расплинила и претопила у пучку школу.

У цркви ево већ десетак година никад предике, никада лепе речи својим парохијанима, да им разјасни и у срце улије науку српске цркве и њевин смер, да поучи народ свој од случаја до случаја како му се владати ваља; како ће се бранити од насртаја елемената, који му нападају на име, веру и народност, и његову течевину. Ал вато и доживесмо, што прије њега нитко не бијаше, да нам је црква недељом обично сасвим празна; осим пароха, учитеља и звонара а кадкада и поскураче ни живе душе у њој. Нека г. парох завири у богомоље лутерана које се налазе по градовима, па ће видити како тамо духовни пастири врше своју службу; они се небече и неаче, него смирено, али и мушки и оштроумно сваки пут са продикаонице беседе сакупљеному друштву, све фазе човечијега живота расветљују и упознавају. Морал и науку стапају са хуманитетом те с овим свакому свому слушаоцу живот ослађују. А где је то у нашој цркви? Наш лепи парох на то и немисли. Његове су мисли уперене на другу собу српске читаонице, тамо он игра главну улогу, тамо он своје скупоцено време проводи, тамо и у познатому виноградu лети он своју богословију на познати начин предаје.

То је ето г. поп Лава у школи и цркви.

Морамо ипак признати, да је он на политичкому пољу сретније руке. Прије 8 година бијаше се г. поп Лава на толико увисио, да га је срез даљски на препоруку неких осечана изабрао за посланика народа на сабору у Загреб. О да је било стати па гледати, како се изабрани јунак својим бирачима заклиње! како ће он бранити свако право народа и интегритет земље, како ће он настојати и на тому живо радити, да се умање јавни терети, да се уведу добре комуникације! итд.

Кад је соко отишао на сабор ми смо већ сањали да су наше земаљске касе пуне блага, да не плаћамо више пореза, ми гледасмо у сну читаву војску од пореских екзекутора како остадоше без службе па селе на други крај света, гледасмо већ дивну жељезничку мрежу, која је оплела и крш и раван наше Славоније, како се по њој пуше локомотиви и вуку за собом читави низ кола; ми већ сркасмо из наше Драве ал не мутну воду него лимунаду. Но кад се пробудисмо, ми видесмо пред собом загребачког Мартина. Наш заступник већ код куће. Он није ни видео сабора баш као Мартин што оде у Загреб а не виде Загреба, па остаде „Мартин у Загреб Мартин из Загреба.“

Е па сада да тко не верује, да је г. поп Лава прави поборник напретка и просвете!

Програм Милана Атанасијевића већ је познат. Тко је он, то нам је сам казао већ прије 15 година. Онда је он као ђак на свеучилишту спевао свога века једну ал ваљану песму „Српске тмине.“ Тој песми није он само творац него и јунак. За ових 15 година од како уђе у жупанију као чиновник остаде он доиста веран јунак српских тмина. Ниг је он кад купио и прочитао српске књиге, нит је он и једнога новчића само приложио икада буди на српску школу буди ма на коју другу српску просветну ствар.

Но није он ни у свому програму друге боје. Он је тамо говорио о „нашој“ цркви, о „нашем“ свештенству, а реч Србин или српски не смеде он изустити пошто је жив. И како би то могло бити, кад су њега тако давно застрле српске тмине, за тим застором имаде он свој српски покој. Нека за то мирно буји и паји то безазлено српско невинашце мало.

Али је наш Милан ипак црквен човек и велики пријатељ нашој цркви. Он је за својих 15 година био најмање 7 до 8 пута у цркви. А то је доста, да се он може сматрати горућим ревнитељем наше цркве и тако големим пријатељем наше просвете, да му се може поверити мандат народнога заступника на српском црквеном сабору!? Тако каже реакција, то јој је наука.

Милан Атанасијевић био је целога свог века као чиновник, само веран чиновник а друго ништа. Нит је он када увео у руку и прочитао ма које српске новине, нит се он икада старао за наше јавне ствари, па ипак видимо га сада, где излази на јавно поље. Одкуд тај тако нагли обрат? — То је за њега грдно бреме, ал то му донесе време и његова служба. Заповед, заповед!

На каквим ногама стоји развијени програм овакових заступника, то је јасно. Те програмције једно мисле и говоре а друго сасвим раде. А такове тице познаје и свако дете. Време ће показати, да су програми тих говорника празне речи, без икакове вредности. Δ

(М. Т. Ф.) — **Вршац.** („Забавиште“ и његово стање. Споменик нашем славном књижевнику Јовану С. Поповићу). Као што је из оног последњег дописа, штампаног у овом цењеном листу познато, овде је установљено прво српско „Забавиште“, које је о Митровдну и фактично отворено, у ком се већ и настава започела. Истина бог, број ученика и ученица врло је мален, тек 12 питомаца. Ми држимо, да је понајглавнији узрок овом слабом одзиву, зимње доба и задоцњено отварање завода. Број ученика и ученица био би далеко већи али многи од наших родитеља обећаваху, пре отварања овога завода, да ће своју дечицу заистину у ред осталих питомаца уврстити — па све то не испаде тако. Ако је до ладнога времена стало, онда можемо потврдити, да то за сада бар не може бити разлог, јер дани су сада у нашем поднебљу неописано ведри, сјајни и угодни; ваздух тако свеж и сув да здрављу дечијем не може уштрба нанети. У локалу забавишном температура је удешена по прописима хигијенским а чистота и уредност у сваком погледу; за дечију игру, забаву и поуку набављени су најпотребније опреме, слике, играчке, справе и. т. д.

ЛИСТАК.

САРА БЕРНХАРДОВА.

I.

Ко није чуо, или читао што о Сари Бернхардовој, тој правој глумици по милости божијој? Европа и Америка говори једнако о „божанственој“ Сари, сви листови редом уздижу је до неба и проносе јој славу на све стране света.

О тој Сари хоћу и ја да вам причам, хоћу да вам кажем све што сам о њој дознао, хоћу да вам опишем игру њезину у оним улогама, које сам од не пре неки дан гледао.

Сара је права уметница у потпуном смислу те речи. Њено лепо, велико око говори и онда, када јој уста ћуте. Нека необична, неисказана ватра очију њезиних заноси те, очарава те бајним чаром својим. Тај силан сјај њезиних очију може да ти отвори рајске двери, или да те суноврат стрмоглави у најдубљи понор пакла. Те очи могу чуда починити: могу те навести и на то, да би се могао заклети, да је Сара најлепша међу најлепшима, могу учинити, да заборавиш, да се Сара морала родити у гладној години.

Па онда какав је дивотан глас у ње! „Le timbre d'or de sa voix harmonieuse remue les coeurs les plus insensibles,“ веле француски критичари о њезином гласу. Да је од сребра или злата, не би био од таквог милог звука, нити би могао тако нам потрести душу. Кад је слушаш, час ти се чини као да поток тихо ромори, жубори, или као да славуј прижељкује, час ти опет долази, као да чујеш вештог свирача, који на флаути изводи тихомирне уздисаје, предисаје, читаву скалу меких осећаја.

Сара се родила у сретан час! „Toutes les muses ont dû présider à la naissance de Sarah Bernhardt“, веле Французи. Она је пореклом чивуткиња, али је још у детињству своме покрштена, да би се могла васпитати у версаљском манастиру по имену Граншанп. Четири пута су је протерали из манастира, и толико исто пута примили су је опет натраг. Тако је лепо умела молити и плакати, да је свакога умекшала, умилостивила. Када је оставила манастир, рече, да би „волела бити дувна“, али брзо додаде, „ако т. ј. не могу постати глумица“.

Кад је дошла у глумачку школу, тражили су од ње, да декламује штогод. Она је знала само лафонтенову причу о пару голубова, и ту је тако лепо изговорила, да је одмах примљена била у школу. Ту се тако добро учила, да је добила награду за добре ђаке, и тако буде 1862 г. примљена у „Театер Франсе.“ Ту јој се учини, да је дуг пут, којим ваља почетнице да иду, те тако оде у позориште Гимнас. И ту не остаде дуго, него оде у Шпањолску, да се надише мириса од наранаца.

У повратку свом у Париз није могла наћи места ни у једном позоришту. Од туге, што не може да игра, поче се губити, вехнути. У тој својој муци досети се нечему: узме на себе туђе име и стаде излазити у мањим улогама на порт-сен-мартенској позорници. То јој је таман толико доносило, да се хлебом рани. На послетку управитељ одеонског позоришта даде јој улогу у „Руј Блаз-у“ и кад је њоме продрла, прими је за члана с уговором на пет година дана.

Лепо се допала и у копеовом делу „Le passant“, у ком је изишла као талијанско момче. Дражило је Паризлије, да виде у мушком оделу глумицу, којој витак стас, као некакав paradoxon, и дан данас исмевају хумористе у Европи и Америци. Сара је том улогом задобила цео Париз. „Le passant“ дође у моду. За мало, па није било представе на добре цели, а да се није приказивао „Le passant“.

После тих сјајних успеха управитељ Théâtre français-а понуди је, да потпише уговор и да пређе на прву француску позорницу. За случај ако би прекинула уговор са управитељем одеонског позоришта, обвезана је била да плати 100.000 франака у име каштиге. „То није никаква препрека за мене“, рече Сара, и „удари својим маленим ножицама по паркету свога салона, и, гле, отуда почеше поницати тражени новци,“ као што лепо и фино веле о томе Французи. Тим начином могла је 1872. г. изаћи на позорницу француског позоришта, али се није допала. Тек у „Сфинги“, том од Француза добро примљеном позоришном делу Октава Фељета, занела је дивном игром својом цео Париз, те су тако морали занемити и сви противници њезини.

Од то доба скакала јој је цена све више и више у очима париског света. Дивно су јој дошле за руком и све улоге, које је пре ње Рашел играла. Јако би се знала разљутити, кад су је стали упоређивати са Рашелком. „Je suis Sarah Bernhardt!“ — викнула би тада озлојеђена, с поносом. И заиста Сара је ванредна појава у глумачком свету: она не узајмљује ни од кога, него све из себе саме ствара.

1879. г. напусти Théâtre français, састави дружину и поче обилазити свет, да покаже, да за њу ниче лаворика, где год дође.

Француски писац Ф. Фебир вели о Сари ово: „Sarah Bernhardt est une comédienne hors ligne; on lui a reproché d' avoir soif de publicité, d' aimer à faire parler d' elle: Vox populi, vox Dei, la voix du peuple est la voix de Dieu, dit le vieil adage latin; ce sont les applaudissements des spectateurs qui ont fait du bruit autour du nom de M. Sarah Bernhardt; on ne tire des salves d' artillerie qu'en l' honneur des grands conquérants; les médiocrités ne sont jamais applaudies et le public, malgré tout, ne s' y intéresse guère.

M-lle Sarah Bernhardt est fière et heureuse de cet intérêt qui lui est prodigué: elle ne s'en cache pas et nous l' en admirons davantage; d' ailleurs, de ce que la violette se cache sous l' herbe, il ne s' ensuit pas que l' on doive reprocher au lis superbe d' attirer tous les regards.“*)

Сама Сара говори о себи овако:

„Ја сам по пореклу чивуткиња из Холандије. Моји родитељи, који су, на жалост, умрли, дошли су отуда, али ја сам се родила у Паризу. Ја говорим само француски, а од енглеског језика знам само неколико речи, које сам научила у моме путовању по Енглеској и Америци. Ја сам прешла у хришћанску веру и мој син Мавро крштен је у католичкој цркви. Моји непријатељи потворили су ме, да сам Немица. Ја сам се томе опирала, али не за то, што не поштујем Немце, већ из неких других побуда, а и за то, што то чини и велика Волтерка, која не ће да буде францускиња. У Немачкој не ћу никада изаћи на позорницу. Нека о томе мисли ко шта хоће, али ја не могу ићи у госте оном народу, који је Француску понизио и љуто оштетио. Да је у несретном рату од г. 1870/71. победила Француска, сигурно да ни један немачки уметник не би дошао у Париз, да се тамо показује свету. Немачка позоришта чинила су ми сјајне понуде, и кад бих ја само за новцем грамзила, могла бих сам заслужити у Немачкој најмање милион франака. Признајем, да идем за тим, да заслужим што више новаца, јер не ћу моћи целога века глумовати. Радо бих оставила сину своме толико имања, колико му моја материнска љубав жели. По

*) Album de la Comédie Française par F. Febure et J. Johnson. Paris, 1880.

у колико је то оснивачу према његовим невнатним метеријалном средствима за први почетак могуће било. Па ипак је почетак по све тежак, јер многи родитељи презају од све новости, која је тако беријетна по телесни и умни развој и напредак нејачи и омладине народне. Ми се ипак надамо, да ће увиђавни родитељи, особито наши трговци, чиновници, занатлије и. т. д. једино из хуманитета и сигурне користи физичне и интелектуалне њихове дечице већу наклоност овом првенчету српском поклањати. Жртве материјалне за уређење и подизање свога завода, потичу једино из оснивачеве наплате, а са друге стране не дотиче баш никаква припомоћ. Са највећим поуздањем у бољу будућност, и узајамничку рукопомоћ наших родитеља, завод ће овај истрајати до пролећа, а онда ће не само унутарња школа, него и близулежећи „врт“ уређен бити за дечију летњу наставу, ђимнастику, забаву и игру. Управивши ово неколико искрених речи на наше родитеље и надајући се бољем топлијим одзиву наводим фреблову изреку: „Сви за све“. Чланови овдашњег црквеног певачког друштва закључили су да приреде поворишну представу, од које ће чист приход употребљен бити за подизање споменика великом и славном књижевнику српском Јовану Стерији Поповићу у његовом месту рођења. Лепа мисао и одлука, којој се сваки родољуб из дубине душе и срца зарадовати мора и драговољно потпомоћи да се и оживотвори!

С. Вр. **Букурешт**, 6. новембра. Ја држим, да ми велештована читалачка публика овог цењеном листа не ће јако замерити, ако јој овђе рекнем, да не само она чест српске публике, која немачки чита и немачким језиком савршено влада, него чак и она чест, која што но рекли немачки тек сриче и натуца, радије и далеко ревносније чита и преврће немачке листове, него своје лепе и пуне истинитог садржаја листове; сваки ти се то ено, који иоле немачки читати зна, задубио у онај жидовски „Пестер Лојд“, „Тагблат“ или у онај бечким вијакерима омиљени „Екстраблат“ или у који други туђински лист.

Ја не велим, да наш народ нетреба да чита и на страним језицима писане новине и часописе, на против, и ја велим нека чита и нека види и дозна, што о њему као Србину туђин говори. Само га поворним чиним, да наје свака она вест и новост чиста и непобитна истина; за коју немачки листови веле да „aus sicherer Quelle“ долази. А да Србин дозна и да се строго увери, да ли су све „aus sicherer Qelle“ вести истините и несумњиве, ваља да и своје српске листове и часописе прочита, па да види, на којој је страни чиста и богу угодна истина, а за доказ и даље уверење, ево ћу овде једну вест, за коју немачки листови веле да су је одавде из Букурешта, и то наравно „aus sicherer Quelle“ добили, навести.

Та, на основу „sicherer Quelle“ вест гласи од прилике овако: Г. Братијано председник румунског министарства строго је намеран, своју председничку столицу напустити и т. д.

Ову вест морам, поред свега тога што „aus sicherer Quelle“ долази по све лажном назвати, и то само зато, да читалачку публику уверим, да не треба у све оно веровати, што немачки листови веле, да „aus sicherer Quelle“ знају.

Верујем, да би се бечко-пештанским листовима допадало и у рачун ишло, кад би се Братијано, тај врстан патриота, са кормила министарства уклонио, за киме би се на скоро и сво данашње либерално министарство вољои или невољом уклонити морало, на чије би место наравно реакција дошла, дошли би људи подобни онима, који данас по старом Сингидунуму жаре и пале, са којима би се Аустро-Угарска у погледу дунавског и осталих животних по румунски народ питања лако и без муке погодила.

Но колико је мени познато, могу уверити сваког, да се та жеља Аустро-Угарске и њених, увек „aus sicherer Quelle“ извештених листова, не ће тако скоро испунити. Братијано остаје и даље председником румунског министарства, и задржава и портфељ војеног министарства и то све донде, док се нови војени министар не наименује.

Мојим поштованим бирачима ердевичког изб. среза.

Драга браћо! Дан 29. октобра о. г. остаће у подужој пријатној успомени код мене, јер тога дана бирасте ме за посланика вашег на срп. нар. црквени сабор, којим чином узвисисте моју маленкост до необичне почасти, указасте ми праву и искрену патријотску љубав, и одадосте ми пошту јавнога признања, а то су врло ретки тренутци у животу обична човека.

Браћо! Ја тренутак тај толико уважавам, толико га ценим и поштујем, да незнам израза, немам довољних речи, којима би вам се достојно захвалити умео, особито на овом ревном и отважном заузимању вашем око избора мога. Жалим само на ону околност, што ми из среза не беше пријављено, да ће те ме бирати, те да сам и ја могао бити присутан онде, где се бојак бије, за одржати и сачувати нашу слободну, автономну, самосталну и самоуправну народну цркву, а да од навале и јуруша чијег, већ од њезиних рођених синова. Но ако и не могосте овом приликом у вашој намери успети, будите уверени, да сте и пак победили, јер ваша намера, ваша борба, беше непартајична, чиста, племенита, родољубна, ни чију личну, већ једино народну и цркве његове корист имајући предсобом. А који год родољуб таке намере, према свом роду, у грудима својима гаји, и на таком се бојишту бори, тај свагда побеђује, ма од противника иначе и поражен био.

Браћо! Бог дао, да та у вама оживела свест српска дуготрајна буде; да у родољубним грудима вашим горућа љубав, на према милом роду вашем тим жаром до гробова ваших и ваших унука и праунука пламти, нигда да се неугаси; да на свагда останете тако верни и постојани борци за права и светиње ваше и вашег народа српског, за које је до данас рекама крви српске проливено, стотинама хиљада драгоцених живота српских жртвовано.

Што се мене тиче, ево вам јавне завере, да ће ме само гроб од данашњих мојих слободоумних начела раставити, јер ни ко ме разуверити у стању није, да један народ само је онда сретан, само онда напредовати и у свима гранама свога политичкога, црквено-просветнога и материјалнога живота успешно развијати се може, када је слободан самосталан. Апсолутизам у политичком, деспотизам у црквеном животу, то је за човека разумом и свешћу одарена, права тиранија, а тиранија је ланац, који ропски стеже човека, а у ропству се нада развијати ни напредовати, роб остаје робом, до гроба. Па како ми Срби у овој монархији ни бела зуба о политичком животу нашем помолити не смемо, то зар и у црквеном животу да се сами опашемо ланцем старога и окореног деспотизма и самовласти црквене? Ја у те менгеле не ћу, а ко их воле, на част му. Цркву несачињава само световно и калуђерско духовенство, него са народом, заједно, у народу сам рођен, у народу живим, оћу да сам с народом и у цркви, да с њоме господаримо заједно, пола ми, пола ти, па како Бог даде, а народ и пак знаде, цркви црквино њему његово. Ако под народном управом пропадне црква с њим заједно, као што клерикалци веле, па зар ми попови да останемо за нека измет-семена?

Сви колики родољуби и пријатељи мора у Ердевику, Дивошу, Беркасаву, Товарнику, Нештину и другим општинама, као и уважена г. г. Рајиновић из Илока, Љубомир Момировић, Сава Тубић, Стајић из Шида, Јоца Поповић из Товарника, брат пок. Младена Поповића, негдашњег борца за ствари српске, скупа са општеуваженим и ретким родољуб-свештеником г. Ђеном Ковиљцем сви колики велим, који год поштујете, љубите и борите се за слободну, автономну и самоуправну народну цркву и школу и остале светиње српске, примите моју најтоплију захвалност и признање ваш, пред целим српским светом, са којим остаје ваш свагда на услуги ствојећи

Стеван Моловић,
врднички парох, члан епарх. скупштине, и архид. шк. консисторије.

Нови Сад, 14. новембра. У извештају о пријему депутације српске православне општине новосадске од стране г. кр. комисара за српски народно-црквени сабор, донесеном у прошлом броју на овоме месту, имамо ово да исправимо: У поздраву свом није рекао др. Станојевић, да ее од г. комисара „нада, да ће он свој уплив заложити, да се жеље нашег народа на предстојећем сабору испуне и да се за црквену поглавицу потврди човек, који је народу по вољи и кога већина сабора изабере“ — него је рекао: „... да се жеље нашег народа, на предстојећем сабору изражене, на највишем месту не само саслушају него и потврде.“ То је један, други је исправак ово: Репликујући г. комисару на његово доказивање, да „већина (сабора) не мора свагда бити израз воље народне“, није др. Станојевић приметио, да „онда и већина угарског сабора не мора бити израз воље већине народа,“ него: већина политичког сабора.

Нови Сад, 15. новембра. Данас почиње српско народно позориште своје представе. Даје се нов комад: **„Лаворика и просијачки штап“**. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од К. Холтаја. Комад је тај даван на свима немачким позорницама и свугде се допао. Први немачки глумци стицали себи су и стичу једнако лаворове венце приказујући у том комаду песника Хајриха. Живим бојама цртан је у том делу најпре младачки занос песника, који ствара свет по својим идеалима, а после његово лудило, кад види, да му се тај од њега створени свет руши. Ми свраћамо пажњу наше публике на ту представу, и позивамо је, да се посетом својом што већма одзове, и то тим више и тим пре, што је ово после две године дана прва представа, којој се свако од нас од свег срца мора зарадовати, што му се после дугог времена и опет даје прилика, да у пријатној забави прекрати своје вече.

НОВИЈЕ.

— Из Беча јављају, да ће угарски војени заповедник, ђен. Еделсхајм-Ђулаји, добити допуст на годину дана, а земаљско заповедништво да ће примити надвојвода Јосип.

— Како „Народ. Листима“ из Беча брзојављају, у меродавним заступничким круговима чешким увиђају на ново, да је нужно, да се попуни место чешког земаљског министра и да се да у руке одлучну Чеху, који би се само томе министарству посветио и водио бригу само о својим пословима. Пражак, вели извештај, није у том погледу ништ урадио, тако да министарство за Чешку и постоји и не постоји. Исти лист вели, да није истина, да ће Хоенварто постати министром унутрашњих послова. Парламентарна комисија десница закључила је на молбу линбахерову и лихтенстајнову, да нови немачки десничарски клуб прими у организацију десница и да исти за једно с хоенвартовим клубом бира трећину чланова у парламентарне одборе. По што је пак хоенвартов клуб јачи, то ће он у парламентарну комисију бирати три члана, а нови немачки два члана.

— Исти лист дознаје, да је уздрман положај министра просвете Конрада. Ма да Тафе хоће да одржи у целини своје министарство, и пак ће морати попустити клубу средње странке, који наваљује, да Конрад иступи из кабинета.

— Из Београда јављају, да се митрополит Михајило иселио из митрополије (митрополитског двора), а у њу уселио „администратор“ Мојсије.

— Руски ђенерао Непокојшицки, познат из последњег руско-турског рата за ослобођење источних хришћана, умрио је 11. о. м. у Петрограду.

— Из Лондона јављају, да је Бисмарко тамо послао свог сина у нарочитој мисији, те понудио Инглеској слободне руке у Мисиру, чиме је хтео да поруши инглеско-француско пријатељство. Но лорд Гренвиљ одговорио је, да Инглеској не треба ни од кога поуке о томе, шта њени прави интереси иште.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

(При закључку листа приспео.)

Земун, 14. новембра. Данас у по дне испратисмо до станице усклицима депутацију нашу, која носи сабору исцрпљен и са двадесет прилога правоваљано поткрепљен протест против избора јанићевог и пароха Анђелића. Силан свет на станици као једна душа симпатично им пожели сретна пута, дочим мимопролазећег Јанића и адлатуса му, учитеља Рајковића, гледаше са гнушањем и презрењем. Усамљени прођоше сред народа. Они понеше на пут вечиту омразу и клетву народну. Познати Андрејевић оде још јуче, да им путе равна и Герману послужи. Истом лађом одоше посланици Милосављевић, Јорговић и Каменко Јовановић. И њих је народ одушевљено предусрео са: живели! Ваљда још никад није народ тако одушевљен, а једнодушно против Германа био. Ми тврдо верујемо, да ће правда и закон наћи заштите на сабору, где престаје Герману моћ, да се и даље титра са Земуном. Сабор хоће, сабор мора тако еклатантно повређен закон и право толиких бирача у обрану узети. И мало и велико, и мушко и женско нестрпљиво ишчекује високо решење његово, те да сперемо голему срамоту, да — Јанић Земун заступа! Цело је Српство запето упрло очи на сабор. Ми му довикујемо громовито: Сложно!

Разне белешке.

(Данило Медаковић.) О покојнику доносе загребачке „Нар. Новине“ ове животописне податке: Данило Медаковић родио се 5. новембра 1819. у Зрмањи, на граници далматинско-личкој. Свршив основне школе у Крајини, гимназију у Задру, пређе године 1838. у Србију. Кнез Милош заволи га јако, те одреди да буде пратилац његових синова Милана и Михаила, које онда зваху беговима. Дуже времена боравио је Медаковић са кнегињом Љубицом и са кнежевим синовима у Тамишвару. Вративши се у Србију остао је у државној служби до г. 1842. Те године са кнежевићем Михајлом пређе и Медаковић у Аустрију. Именован тајником кнеза Милоша, пратио је Медаковић кнеза по Немачкој и Влашкој. Год. 1845. посла га кнез у Немачку да продужи и доврши своје науке. У Берлину положи Медаковић докторат филозофије. Док је Медаковић учио у Берлину, Јеврем Обреновић, брат кнеза Милоша, познајући одличне врлине Медаковићеве, замоли га, да прими његова сина Милоша, да га пази и да му у свему буде место оца.

Повративши се концем год. 1847. из Немачке одлучи Медаковић, да се са свим посвети књижевности. Помоћу кнежевом купи тискару, у којој науми издавати политички лист, али га затече буна од г. 1848. те се мораде са тискаром преселити у Карловце, где покрену политички лист „Напредак.“ Када Мађари из Барадина ударише на Карловце, Данило Медаковић био је међу првима, који се латише оружја на обрану. Овдашња српска управа мораде се из Карловаца преселити у Земун, куда и Медаковић мораде са својим листом поћи. Тискару морао је Медаковић сместити на лађу. У оно време, а и после, писао је Медаковић чистим народним језиком, слогом лаким и за свакога разумљивим. Бранећи народна права народна, није се плашио прогона. Због једнога чланка буде затворен у земунски контумац, а одатле под стражом одпраћен у Руму, где га држаху под ведрим небом, док није бан Јелачић дочуо, те заповедио да га одмах пусте.

Год. 1852. написао је Медаковић и штампом издао повесницу српског народа у 4 књиге. После је покренуо опет нов политички лист под именом „Српски Дневник“ и књижевни лист „Седмицу.“ Као што вели руски писац Пипин у својој хисторији словенске литературе, Медаковић је тада са својим листовима постао средиштем душевног рада Аустро-угарских Србаља. Г. 1859. пређе Медаковић у Београд. Кнез Милош нуђаше га, да постане министром просвете, али Медаковић одби понуду захвално. Остаде у Србији подругу годину дана, а кад је по том у Аустро-Угарској престао апсолутивам, поврати се Медаковић у Нови Сад, где из нова поче издавати политички лист „Напредак.“ Од 1848—1864. године бавио се Медаковић непрестано књижевношћу. Написао је биографију кнеза Михаила у 20 табака која јоште није штампана; исто тако некоје хисторичке црте о војничкој Крајини које се такођер још налазе у рукопису.

(Југославенска академија знаности и уметности у Загребу) држала је 13. о. м. своју годишњу свечану седницу, на којој је председник држао свечану беседу, тајник др. Петар Матковић читао извештај о радњи академије у минулој години и прави члан Ј. Јурковић читао расправу: „Натураливам у позоришту“.

читав месец дана не читам нити књига, нити новина, шта више не отварам ни писма, која ми долазе. Ја немам времена, да све о себи мислим и да о себи водим непрестано бригу. Моји дани пролазе у спавању, јелу и пићу, путовању и глумовању. Ако остарим, те не узмогу више излазити на позорницу, гледаћу, да се усавршим у вајарству и живопису. Мој син донеће ми нов живот. Сада му је шестнаест година. Много је учио и показује, да има више дара за живопис него ја. Он је здраво момче, дивне лепоте, љубљен од свакога. Њему за љубав радо бих хтела стећи милионе. Али набавити толико новаца није лака ствар. Сада сам наумила, да обиђем још Пољску, Русију, Италију, Шпањолску, Португалску, Турску и Египат. Морам да играм сваки дан, јер имам да подмирујем силне издатке, и тако ми много мање остаје, него што свет мисли.

У Америци сам добијала извесну своту за сваку представу, али сада морам да водим бригу и о целој дружини. Плата и путовање дружине стаје силних новаца. Чланови моје дружине добро су плаћени. Бољи имају месечну плату од 4500, а слабији 2500 франака. Не знам, да ли ћу икад више играти у Паризу. Тешко да ћу се моћи измирити са управом Comédie Française. А и за што бих то чинила? Комедија више потребује мене, него ја њу. Ја сам тамо, кад ми је најбоље ишло, заслужила на годину само шестдесет хиљада франака. Путујући могу да заслужим милион франака. Узалудан је страх мојих пријатеља, који мисле, да ћу се занемарити, да ћу као глумица олошати у путовању своме. Уметника више убија то, кад мора увек пред једном и истом публиком да игра. Сваки дан освојити земљиште, сваким даном задобити нову и нову публику — то је оно, што нас гони, да себе све више и више усавршујемо. Путовање ми не пада тешко. Ја у спавању проводим пола века свога. Дванаест сахата спавам, а дванаест сам будна. Могу да спавам и у постељи, а и у колима на жељезници. Потреба ми је, да спавам по дана, па ако не могу толико узастопце спавати, а ја поделим то спавање на време између пробе и ручка, и између ручка и представе. Чим се испавам као што треба, могу своје живце напрезати, како ми је воља. Када сам јако уморна, уседнем на коња, па јашем по шуми, и тп увек у трку. Ја имам вештог редитеља, г. Жолијета, али ипак за то водим бригу о свему сама собом. Ја имам у себи све особине за позоришног управитеља, јер сам на позорници као код своје куће. Па ипак пре сваке представе спопада ме неки дрхат и грозница. Сваку улогу израђујем по замисли песниковој, па сам тако увек узбуђена на позерници. Чим ступим међу кулисе, умирим се, али док сам на позорници, ја се заиста смејем и плачем, па бих то чинила, кад би целу годину дана свако боговетно вече морала играти једну и исту улогу. Ко хоће да наведе на плач друге, мора и сам умети плакати, па и ако само за то, да одговара улози својој. Радујем се сваком своме новом успеху, радујем се као дете цвећу, што ми се даје за игру моју. На жалост, што се цвеће не може да одржа, што тако брзо вехне! Све траке, што их добијам на венцима или на китама од цвећа, шиљем кући. Мој син их прибира, и кад остарим, те ће ми трака бити као дневник, из кога ћу моћи читати шта ми се где десило на путу“.

Тако вели сама Сара о себи, а сада је на мени ред, да вам кажем, шта мислим ја о њој као глумици по улогама, у којима сам је гледао.

А. Х.

Посланичке конференције у Карловцима.

(Приспело по закључењу листа.)

О радњи саборски посланика дан пре саборског састанка можемо оволико јавити.

Око 11 сати пре подне састали су се посланици народне странке у приватној кући на конференцију. Г. Ника Максимовић саопшти, да је доставерно извештен, какав је дневни ред за сутра, за дан састанка сабора од званичне стране одређен.

На то се изабере за председника конференције др. Ника Максимовић, а за перовођу г. Миша Димитријевић. Пошто се реч повела о сутрашњем дневном реду, закључи се, да се избере одбор седморице, који ће се о томе посаветовати и после подне у 3 сата конференцији извештај с предлогом поднети. Одбор се саветовао од 12 до 1 сата. По састанку конференције после подне реферише председник пре свега предлог одбора, да се народна странка конститујише као „клуб народне странке на српском народно-црквеном сабору“, што сви присутни чланови народне странке усвоје, свега 43. после придођоше тројца, и више њи није стигло. Избере се одбор клубски. За тим се расправљало о сутрашњем дневном реду, и нарочито о саопштеном од званичне стране намишљеном дневном реду. Како сад нисмо у стању течај те расправе саопштити, то саопштавамо толико, да се по дужој расправи пристало на мисао: да се сад на прагу сабора и пред избор обиђу формалне диференције. Како је пак с друге стране за 4 сата конференција за сутрашњи дневни ред сазвана, изречено је, да наши могу и у тој конференцији учествовати, да се извесно сазна, на што је сазвана и да се према томе положај заузме.

У тој општој конференцији, као што смо извештени, изабран је за председника исте на предлог једног од чланова народне странке прота Стефановић, као најстарији члан.

По истом извештају дневни ће се ред у том састојати: да ће после литургије с призивом св. духа сабор се у 11 сати скупити у саборској дворани, да ће т. „администратор“ предложити, да се изашље саборска депутација кр. комесару, да ће овај дошав у сабор дати прочитати кр. одпис, и предати га, да ће на то „администратор“ говорити, и да ће по томе будимски као најстарији епископ ословљен бити, да по саб. устројству заузме председништво сабора, да се најмлађа два посланика за привремене перовође означе, да саборски посланици мандате предаду, и да се одбор петнајсторице избере, који ће предузети оверовљење чланова, и тим би се седница саборска одложила до извештаја тога одбора о верификацији.

Добровољни прилози

на петоро сирочади бившег Ковиљ-Сентиванског учитеља Глише Бајишева.

(Продужење из 169. бр. „Заставе“.)

Из Сомбора: Гг. Марко Бикар 1 ф. Парох Момировић 50 н. Јакта Лалошевић 50 н. Сава Јовановић 50 н. Тота Кропић 50 н. Ал. Папхази 50 н. Сава Теодоровић 20 н. Н. Н. 1 ф. С. Ј. Арсеновић учитељ 1 ф. Младен Гергуров 50 н. Ј. П. К. 50 н. Д. Вујић 50 н. Сима Бикар 50 н. Н. Н. 50 н. Васа Коларовић 50 н. Пера Бикар 50 н. Ј. Герасовић 50 н. Марко Радосављевић 50 н. Јуст. Коњовић 50 н. Ст. Коњовић учитељ 1 ф. Лазар Станојевић учитељ 50 н. Мл. Силашки учитељ 50 н. Ст. Уторник 50 н. Вукичевић и друг 50 н. Мита Петровић професор 50 н. Берић учитељ 50 н. Ника Вукичевић 50 н. Ј. Бранковић 1 ф. Даша Грујић 1 ф. Ст. Манојловић 1 ф. Ст. Попић 1 ф. Сам. Живановић 1 ф. Јаша Гергуров 50 н. Ст. Николић 50 н. ђорђе Ивковић 50 н. Ј. Коњовић парох 50 н. Ј. Благојевић учитељ 1 ф. Ст. Гергуров 50 н. Е. Ковачић 50 н. Св. Јагеровић 50 н. Гавра Бркић 50 н. Сима Тарањски 40 н. Јаша Бркић 50 н. ђока Атанацковић 50 н. Ант. Јанковић 1 ф. Н Г. Теодоровић 1 ф. Косанић 50 н. Даша Гргуров 50 н. Арон Позновић 1 ф. Александар Станимировић 1 ф. Зах. Г. Стојковић 2 ф. Кон. А. Давидовић 2 ф. Свега 36 ф. Скупио у Сомбору честита старина К. А Давидовић, Сурчинац на чему му се одбор у име сирота најтоплије захваљује.

Из Новог Сада: Милош Саранда 1 ф.

Из Осека: г. Паја Радановић, трговац 10 ф. а. вр.

(Продужиће се.)

Вештина.

У наклади Таборског и Парша у Будим-Пешти изашле су нове музикалије под насловом: „A szép asszony kocsisa.“ Одабране песме Csepreghy Ferencz-a. 1. Kis kertemben. 2. Van még egy kál tulipiros szép rózsám ... 3. Be sok földet bejártam. 4. Tisza mellet. 5. Ejnye babám. 6. Pesti kaszárnya. 7. Zavaros a Tisza vize. 8. Nem volt nekem feleség. 9. Sarivári nota. 10. Daru megjő, még á gólya. За певање уз пратњу гласовира или само за гласовир уредио Erkel Elek. Цена 1 фор. 50 нов.

Уверење.

Господ. Ђорђа Бота синови звоноливци из Вршца по погоди са црквом печењевачком и општинама печењевачком, брестовачком и пуковачком салио је за цркву печењевачку 3 звона у тежину 20 центи по новој системи са гвозденим крунама, хармонично удешена, чиста, на потпуно задовољство предао је, на што им црква и општине издаје ово уверење на јавност с похвалом и са препоруком на остале општине.

Пр. Н. 473. 20. октобра 1881.

Председн. суда општ. печењевачке:
Сава Илић.

писар:
Младен Маринковић с. р.

ђорђе Поповић с. р.
парох.
Цака Павловић
тутор.

(печат суда општ. печењевачке.)

Подписао:
Младен Маринковић с. р.
писар општине.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

УШАО ЈЕ У ШТАМПУ

„ПОСТИЉОН“

велики забавник за годину 1882.

ИЛИ

ЧЕСТИТКА О НОВОЈ ГОДИНИ.

Са идућом 1882. годином ступа „Постиљон“ у 10. годину излажења свог, биће као и до јако нов — оригинал, пун лепог шаљивог садржаја, препоручујемо га свој г.г. писмоношама и осталим честитачима као лепу честитку о новој години.

Ко је рад да му се име на корицама штампа, нека нам се изволи што пре са именом и наручбином пријавити.

Цена је „Постиљону“ за идућу годину

САМО 5 НОВЧ.

У Новом Саду 14. новембра 1881.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ.

Још се може добити

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР ЗА 1882. ГОД.

Цена 50 новчића, или 1 динар.

Наручбине из Србије ваља упућивати књижарама В. Валожића и Петра Ћурчића у Београду, из осталих крајева подписатој штампарији.

Ко наручи за готов новац или на распродају у више примерака ових календара, добија према количини наручбине највећи рабат.

Накладна штампарија А. Пајевића
у Новом Саду.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СТЕВАН КОСТОВИЋ

КОМИСИОНСКА РАДЊА У БУДИМ-ПЕШТИ.

Куп и продаја свију ниже назначени и у ту струку спадајући артикла по умереној провизији и строго солидној послузи.

Извештај од 12. (24) новембра 1881.

Жито из Потисја	— — — —	77—79 ф. 12.60	ф. 12 85
„ „ „	— — — —	74—76 „ 12.20	„ 12 60
„ банатско	— — — —	77—78 „ —.—	„ —.—
„ „	— — — —	74—76 „ 12 25	„ 12.60
„ „	— — — —	72—73 „ 11.80	„ 12.10
„ бачко	— — — —	74—75 „ 12 20	„ 12.35
„ „	— — — —	72—73 „ 11.60	„ 12.10
„ влашко	— — — —	75— „ —.—	„ —.—
„ „	— — — —	73— „ —.—	„ —.—
„ српско	— — — —	76— „ —.—	„ —.—
„ „	— — — —	72—74 „ —.—	„ —.—
Узанц-жито за март-април	— — —	ф. 12.30	ф. 12.32
„ за септ.-октобар	— — —	„ —.—	„ —.—
Раж мађарска	— — — — — —	„ 8.80	„ 8.89
„ влашка	— — — — — —	„ —.—	„ —.—
Јечам за храну	— — — — — —	„ 7.20	„ 7.75
„ за пиваре	— — — — — —	„ 8.—	„ 10.—
„ влашки	— — — — — —	„ 7.25	„ 7.50
Зоб трг. роба	— — — — — —	„ 7.20	„ 7.80
„ фина роба	— — — — — —	„ —.—	„ —.—
Узанц-зоб за септ.-октобар	— — —	„ —.—	„ —.—
„ за март-април	— — —	„ 8.33	„ 8.35
Проја мађарска	— — — — — —	„ 5.—	„ 6.—
„ влашка	— — — — — —	„ 6.—	„ 6.50
„ влашка за пролеће	— — — —	„ —.—	„ —.—
Кукуруз, готова роба, банатски	— —	„ 6.60	„ 6.90
„ „ „ влашки	— — —	„ 6.55	„ 6.90
„ за мај-јуни банатски	— — —	„ 7.12	„ 7.14
„ за септ.-август банатски	— — —	„ —.—	„ —.—
„ за септ.-октобар банатски	— — —	„ —.—	„ —.—
„ за јан. фебр. март, банатски нови		„ —.—	„ —.—
„ за јан. фебр. март, влашки нов		„ —.—	„ —.—
Репица готова роба Kohl	— — — —	„ 13.50	„ 13.80
„ банатска	— — — — — —	„ 12.60	„ 13.—
„ за август-септембар Kohl	— —	„ —.—	„ —.—
„ за јули-август банатска	— —	„ —.—	„ —.—
Горушица по каквоћи	— — — —	„ 6.50	„ 7.—
Мувар „ „	— — — —	„ 6.50	„ 7.50
Ланено семе по каквоћи	— — — —	„ 13.—	„ 14.—
Кудељно семе „	— — — —	„ 7.50	„ 8.—
Бикељ по каквоћи	— — — —	„ 6.—	„ 6.50
Пасуљ бели нови	— — — — — —	„ 11.—	„ 12.—
„ „ стари	— — — — — —	„ 8.50	„ 10.—
„ жути нови	— — — — — —	„ 10.75	„ 11.50
Погачице од репице	— — — — — —	„ 6.—	„ 6.25
Погачице од горушице по каквоћи	— —	„ 4.—	„ 4.50
Паприка трг. роба	— — — — — —	„ 17.—	„ 18.—
„ фина роба	— — — — — —	„ 35.—	„ 45.—
„	— — — — — — —	„ 32.—	„ 34.—
Мед оцеђен	— — — — — — —	„ 31.—	„ 32.50
„ вошчан	— — — — — — —	„ 28.50	„ 30.—
„ за октобар-новембар оцеђен	— —	„ —.—	„ —.—
Восак рожнавски	— — — — — —	„ 118.—	„ 120.—
„ славонски	— — — — — —	„ 122.—	„ 125.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма		„ 15.—	„ 15.25
„ „ „ „ у џакови	— —	„ 14.—	„ 15.—
„ „ узанц роба за нов. у бурадма		„ 13.25	„ 13.50
„ „ „ „ у џакови		„ 13.—	„ 13.25
„ босанске гот. роба нова у бурадма		„ 15.25	„ 16.50
„ „ „ „ у џакови		„ 15.—	„ 16.50
„ „ узанц роба за нов. у бур.		„ 15.—	„ 15.50
„ „ „ „ у џакови		„ 15.—	„ 15.25
Пекмез, готова роба, славонски	— —	„ 15.—	„ 17.—
„ за септембар-октобар славонски		„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ банатски		„ —.—	„ —.—
Свињска маст варошка	— — — —	„ 72 —	„ 72.50
„ „ сеоска роба	— — —	„ —.—	„ —.—
Шпшарке прима мађарске	— — —	„ 20.—	„ 20.50
„ прима славонске	— — —	„ 15.—	„ 17.—
„ секунда „ 1878.	— —	„ 13.—	„ 13.—
„ прима српске 1879.	— —	„ 14 50	„ 15.50
„ прима српске 1878.	— —	„ 11.—	„ 12 25
Овчије коже срп. и бос. лаке по 102 ком.		„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ „ средње 102 ком.		„ 110.—	„ 132.—
„ „ „ „ „ тешке 102 ком.		„ 135.—	„ 145.—
Јагњеће за табаке 102 ком.		„ 100.—	„ 105.—
„ за ћурчије 102 ком.		„ 115.—	„ 125.—
Козије по каквоћи за 56 кила	— —	„ 54.—	„ 61.—
Јареће „ „ мађар. ердељ.	— —	„ —.—	„ —.—
„ тешке	— — —	„ 148.—	„ 150.—
Вуна срп. и бос. по каквоћи цигаја	—	„ 60.—	„ 61.—
„ „ „ џакел	—	„ 48·—	„ 49·—

Рана. Од мог задњег извештаја од 7. (19.) остао је обрт у житу код непроменутих цена на 55,000 метр. центи ограничен. Од прочих врста ране био је обрт незнатан, цене непроменуте, и у терминима био је обрт код несталних цена посве мален.

Продукти. Тежња у свим продуктима био је од мог последњег извештаја подржо слаб. Понуда у шљивама била је као и прошле недеље велика и буде код слабе куповне воље, врло мало готове продато. У српским шљивама за новембар на конгракт продало се више и то по ф. 13.— за 56 кила. Обрт у пекмезу био је код непроменутих цена незнатан, тако исте и мед и восак.

ЗА ЗУБОБОЛНЕ

ЗУБНИ ЛЕКАР

МЕД. И ХИР. Е. ЛЕВИНГЕР

препоручује се п. т. публици за прављење вештачки зубова и жвакалица по најновијој и најопробанијој методи.

Сваковрсно пломбирање извршава се најтачније под гаранцијом.

Свеколике зубне операције извршују се без бола са етеричким заносом (Lustgasmarcosé).

Ординује: дневно од 2—5 сахати по подне у своме стану: господска улица, Стефановићева кућа, преко пута гостијонице „царице Јелисавете“.

Курс бечке берзе 14. (26.) нов.

5%, металица	77 25
5%, народног заима	78 25
Аустријска златна рента	94.10
Угарска златна рента	119.40
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.60
Наполеондори	9.41
Немачке марке	58.15

ОГЛАСИ.

ЕДИКТ.

На овамо под 7. (19) августом ов. год. бр. к. 172/205 поднешену молбу односно тужбу Милеве Јовановић рођ. Милошевић из Сомбора, да се између ње, и у свет незнамо куда стишавшег супруга Александра Јовановића негдашњег крчмара новосадског склопљени брак коначно разведе; — позива се овим речени супруг Александар Јовановић да за шест месеци од дана првог уврштења едикта овога у ове новине, ради расправе бракоразводне тужбе, консисторији овој, или лично предстане, или пак место садањег свог пребивања означи, јер у противном случају поступиће се против њега у том погледу у смислу закона.

Из седнице епархијске консисторије бачке у Новом Саду 5. (17.) новембра 1881. год. држане.

1—3 **Консисторија епархије бачке.**

ОБЈАВА.

Част ми је поштованој публици до знања ставити, да сам по други пут примио ресторацију српске читаонице и да ћу се као и пре потрудити поштовану публику на најбоље и најсолидније са умереном ценом послужити. Уједно јављам да дајем сваки дан од 12 сати до 2 сата Table d'hote од 50 новч. на више. Препоручујем се и ван куће, као и за околину, за сватове, беседе и кућне забаве са собственим јелом пићем и сервизом могу послужити.

Не члановима је слободан улазак у ресторацију.

С поштовањем

Ј. Смолницки.

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Моју кућу у лебарском сокаку под бр. 1446. и 1455. са пространом авлијом и великом баштом намерна сам под повољним условима из слободне руке продати. Ко исту купити жели, нека се на доленодписану власницу обрати.

2—3 **Јозефина** удова **Феликс.**

ПИЈАНСТВО ЈЕ ИЗЛЕЧИВО

са или без знања пијанице и то са у небројеним случајевима опробаним средством

Antimethystikon

(екстракт против пијанства)

Употреба тога средства проузрокује гадљивост против прекомерног пића, поправља апетит и повраћа несретника својој породици и своме позиву натраг. Цена једне флаше заједно са упутством за употребу ф. 1·50.

Прави се само у **апотеци код угарске круне у Кежмарку** (горња Угарска). Добити се може и то пошт. поузећем или пошиљањем новца у напред. Пилуле против пљоснатих глиста такође се могу добити по ф. 2·— 2—5

Тражим

ПОМОЋНИКА

за мој посо шпецераја, семења, фарби и четкарске робе.

Првенство има ће Срби, који су више година помоћници, леп рукопис имају, те одма место наступити могу.

1—2 **ђ. Поповић**, у Загребу.

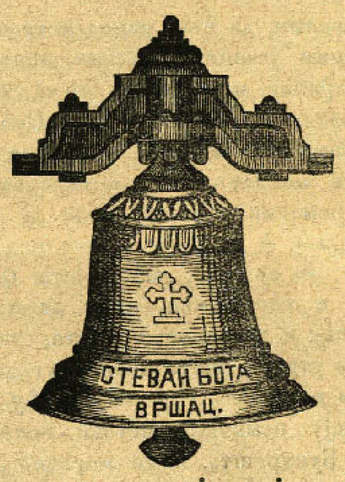

Долуподписани изјављујем да у мојој звоноливници од најбољег материјала хармонично удешеног гласа звона, могу правити сваку килу по 1 фор. 50 новч. ма какве величине.

Прелив старих звона израђујем у пола горње цене, за надпис, иконе, и други накит, као и сав оков, било по старој или новој системи, дајем безплатно.

Наручбине преко 500 кила на захтевање готов сам о мом трошку у обштину допети, и на кулу поставити, за Србију изузимајући само ђумрук.

За доброту гласа и трајност звона јамчим пуних 10 година, и ако би се за реченог времена звоно које разбило, дужан ћу бити о мом трошку прелити и дотичној обштини у добром стању предати. Најпосле ако је потреба могу за половину новаца на извесно време чекати.

8—10 **Стеван пл. Бота,**
звоноливац у Вршцу.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА
ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ

препоручује се п. т. публици како у месту, тако и из околине, са својом тачном, брзом, лепом и јефтином израдом сваковрсни штампарски послова.

Особито упозорује сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Györi“ штампане и то у формату 46—59 сантим.

Цена је књизи од 25 табака 1 ф. 25 н.

Одговорни уредник др. Светозар Милетић

Српска штампарија дра Светозара Милетића.